

צָרֹר יְדִיעוֹת מִן הַמִּזְרָח הַתִּיכוֹן

מצרים

על המסדר והמשטר

הסקירה שבגיאוש אוברבר אנד טייליאסט רבין ("המסתכליהודי והשקפת המזרח התיכון") הלונדוני בעקבות מסדר "יום המהפכה" המצרי, מכילה כמה ציונים והערות בעלות ענין. המצעד הצבאי, לדברי הסקירה, "הראה בי מצרים לא בזוהר את הסכומים הגדולים אשר משטרו של קולונל עבדאלנאצר הקצה לפיתוח הכוחות המזוינים — וכי הממשלה הבריטית לא נהגה קמפנות בהעבירה ציוד צבאי לרשות מצרים. מספרם של הטנקים הכבדים מסוג "צנטוריון" (אשר לעת עתה מונעים אותם מהישראלים) היה רב במידה ניכרת מזה שבמפגן של אשחק; מערכם של טנקים "שרמן", האדירים פחות מאלה, היה גדול כמעט כפלים לעומת אשחק — וכן גם מטוסי-הקרב הסילוניים... הצנתה השאלות המודאגות לפני זמן-מה בבית הנבחרים הבריטי בענין הרכישות המצריות האחרונות — אפשר והיתה מודגשת עוד יותר אילו ניתן לבית-הנבחרים לדעת את מלוא ההיקף של ציוד-מחדש של הכוחות המזוינים המצריים על ידי הממשלה הבריטית."

"ללא ספק, חש קול' נאצר גאווה מוצדקת על הישגיו שלוש שנים אלה. היה זה צבא מסוג שונה מזה אשר קיבל לידיו ביולי 1952. כ-150 מיליון לירות שטרלינג הוצאו עליו מאז. בעל הסקירה מעלה את הסברה כי עבדאלנאצר ודאי שהרהר גם על כך "עד כמה יותר יכל היה הוא לעשות אילו היה ניתן לו להשתמש ב-150 מיליון ל"ש אלה לתכליות של ייצור ופיתוח. הוא תיאר תוך סיפוק את אשר פעלה "מועצת המהפכה" — אך בלב לבו ידע ודאי כמה עוד נותר להם לפעול; הם בנו — כך אמר להמון המריע — 350 בתי-ספר, אך ידע כי לשם התחלה בלבד נחוצים היו 3500. הם בנו 4500 בתים, נחוצים היו להם 100,000. הם הוציאו ששה מיליון לירות על בתי ספר ובתי-חולים; הם היו זקוקים ל-60 מיליון."

השנה יופעל מפעל-הפלדה הראשון של מצרים; היא תיצר נשק, תחמושת ומטוסים. זהו הישג. וכן — התקדמותה של החקלאות, וביחוד צמצום תשלומי האריסים וייצובם — זכר, אשר לפי טענת קולונל נאצר נתן לפלח כוח קניה נוסף בהיקף של 250 מיליון ל"ש."

בעקבות טענות אלה מעיר בעל הסקירה: "ודאי שישנו הישג; והישג — בכיוון הנכון; אולם הדרך שיש לעבור בה הנה ארוכה עד כדי ליאש, והיא הופכת קשה יותר ובלתי נוחה יותר. כי על אף כל מאמצי נאצר, כמעט ולא עלה בידיו אלא לצעוד צעד בצעד עם עליית האוכלוסיה המתמזיה של מצרים. כ-100,000 איכרים חסרי-קרקע נהנו מחלוקת האדמות לפי "חוק התיקונים-הקרקעיים" — אולם במשך

(1) הרושם הנו כי בעל הסקירה הפריז כאן "הוסיף" כמעט 100% על מספרי ההתנספות המציאותיים. ואשר לדברי נאצר עצמו על היקף "כוח-הקניה הנוסף" של הפלחים — לא נראה להם כל יסוד של ממש.

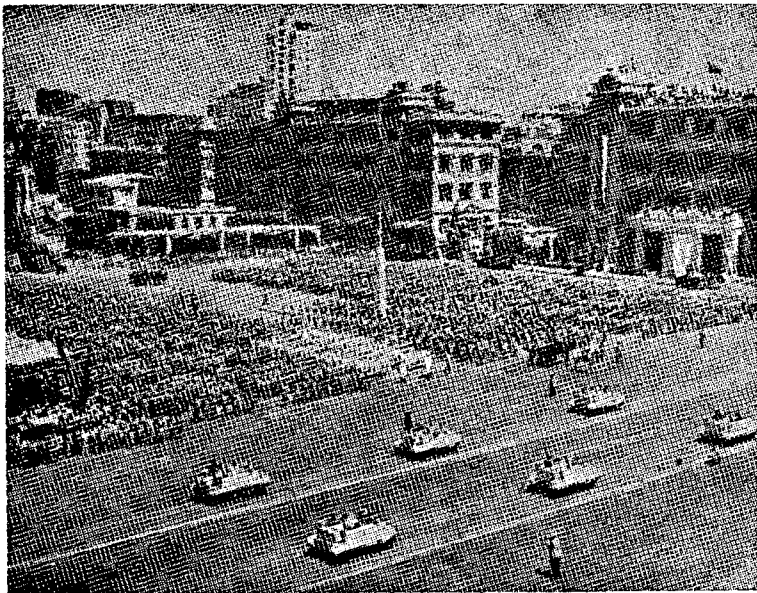
אותו זמן גדלה אוכלוסית מצרים ב-1.5 מיליון, שרובם עתידים להיות איכרים נוספים ועניים — ובעיניו של נאצר ביולי 1955 גדלה יחסית כמידת הגידול הנ"ל לעומת אשר היתה ביולי 1952; ותגדל עוד יותר ב-1956."

כאן באות השוואות אחדות: "ההכנסה הלאומית לגולגולת של האוכלוסיה במצרים כמעט ולא נשתנתה השנה לעומת השנים הקודמות. עורנה 39 ל"ש לגולגולת — פחות מ- מחציתה של זו אשר לישראל". ואפילו מספר רשמי זה עלול מאוד להטעות. בדו"ח שהוכן על ידי לשכת המסחר הבריטית, ופורסם בקהיר במאי שנה זו, הוכח כי כ-16 מיליון מתוך 20 מיליון שבמצרים — ממוצע ההכנסה שלהם היה רק 17 לירות שטרלינג לגולגולת. רק בשביל לשמור על רמת-חיים-תוך-רעב זו, חייבת מצרים להכניס לעיבוד לפחות כ-250,000 דונם של האדמה החדשה כל שנה, לדברי אותו דו"ח.

מסדר "יום המהפכה"

מסדר "יום המהפכה" במצרים צוין ע"י כמה תופעות חדשות — וע"י כמה דברים אופייניים אשר נאמרו בהזדמנות זו. לאחר סיומו, הניח ראש הממשלה המצרי את אבן-הפנה למפעל ברזל ופלדה חדש בהלואן, לא הרחק מקהיר במעלה הנילוס. ואילו מפקד הצבא, עבדאלחכים אל-עאמר, שטען בנואמו כי מצרים בונה את צבאה סביב גרעין של חיל-שריון נייט, אשר אמנם "יסודות-עזר" גדולים תומכים בו — סיפר כי מצרים מייצרת עתה "נשק קל ובינוני" (או, לפי תרגום "בלתי רשמי" — "קליעים קלים ובינוניים" — ויתכן כי הכונה כאן לתחמושת קלה ובינונית). במידה שניתן לציין עובדות ועצמים ולא דיבורים — הרי במסדר גופו בלשו 27 טנקים מסוג "צנטוריון", אשר לפי הכתבות בעתונות נמנו על הדגם האחרון של טנק זה ונקנו מ-בריטניה לא מומן (לעומת הדגם המוקדם של "צנטוריון", הנושא תותח פורץ-שריון בן 17 ליטרה, מוצב בטנק מהדגם המאוחר תותח בן 20 ליטרה). במצעד נראו 4 תותחי-סדה חדשים בנות 155 מ"מ מתוצרת צרפת (יתכן, כי הכונה ל"הוביצרים" מקוטר זה) וכן מספר מרגמות-כבדות מטיפוס "בראנדט" בנות 120 מ"מ, צרפתיות אף הן. מספר הטנקים מסוג "שרמן" היה 100, חיל התותחנים שבמסדר כלל 3 רגימנטים של כלי-25 ליטראות, בני 29 כלים כל אחד, וכן סוללה בת 8 כלי-25 ליטראות, בעלי-הסע-עצמי. ביחידות הנגד-מטוסיות נראו סוללות תותחי "ארליקון" בני 20 מ"מ ותותחי "בופורט" בני 40 מ"מ. ביחידות מטוסי הסילון נראו 36 "ואמפירים" ו-24 "מטאורים".

באם נשוב להודעות שהושמעו בהזדמנות המסדר ב"חג המהפכה", יש לציין את הודעת נאצר כי "עם הרחבת החקר לגילוי נפט במדבר המערבי ובחצי האי סיני, קרבו-הולך היום בו תהיה מצרים בלתי תלויה בהספקה מבחוץ באשר לנפט"; "הממשלה מתכונת לפתוח השנה את בית-החרושת הגדול שבמזרח התיכון למכשירי-יצור מכניים" (על-מנת שישמש גרעין לתעשייה-כבדה מצרית). "בתי הרושת מצריים מייצרים מטוסי-אימון במספר המספיק בשביל צרכי הארץ

הטנקים במסדר בקהיר

הארגון מטופח על ידי „ארגון השחרור“, שלוחתה של כת הקצינים השלטת. אין הוא רואה את חוג התענינותו כמוגבל בתחומיה של מצרים בלבד. באמצע חודש אבגוסט ש.ו. הגיעה לירושלים ולרבת-עמון משלחת בת 70 איש של ארגון הצופים המצרי שבתחנות „ארגון השחרור“, בלויית נציגים של מיניסטריון החינוך המצרי, מזה, ושל „מחלקת יחסי הציבור“ של הכוחות המזוינים, מזה — צירוף אופייני. לדברי הנציגים „מייחסת ממשלת ההפיכה במצרים. חשיבות רבה לתנועת הצופים ברפובליקה המצרית והיא רואה בה יסוד לחינוך ולתרבות למען כלל העם כולו“. לדבריהם הדרך „ארגון השחרור“ בעיני צופיות ל־3000 מורים ומספר ה־צופים מגיע עתה ל־100.000 איש. לפי התכנית לשנת 1956 יאומנו 5000 מורים ורבע מיליון צופים. „בכל שכונה בקהיר וביתר ערי מצרים — מועדוני צופים, ואלו עוורים לתושבי הסביבה בכל שטחי החיים, כגון שמירה על נקיון השכונה, הגשת עזרה לפצועים, סיוע למכביאש, ועזרה למשטרה בשמירה על הבטחון“. השנה משגר ארגון הצופים המצרי משלחות דומות גם ללבנון וסוריה, „לחזק את קשרי הידידות ושיתוף הפעולה בין הנוער בארצות ערב“. צד נוסף לפעולת ארגון הצופים הוא ענין צופי־הים. מחנה האימון שבאבו־קיר ליד אלכסנדריה עשוי לקלוט 500 צופים. אגודת צופי הים נתונה להנהלתם של קציני צי וצבא. תכנית ההדרכה הימית באותו מחנה כללה שיט־סירות וספנות, קריאת מפה, הצלה בים, היסטוריה־ימית — וכן תולדות הצופיות, מ־רותר, ועוד. תכנית הלימודים העיוניים כללה — אסטרו־נומיה, והחי והצומח הימי. כן נלמדה עזרה ראשונה. ה־תכנית „המעשית“ והספורטיבית הקיפה: שחייה, קליעה ל־מטרה, דיג, שיט, טיפול בסירות־מפרש, אמודאות וצלילה.

נוסף על צופי־ים קיים במצרים גם ארגון צופי־אוויר.

ובשביל יצוא למדינות ערביות אחרות. עוד 2 בתי־חרושת למטוסים עומדים בבנייתם, ובתי־חרושת חדש עומד להתחיל השנה בייצור תחמושת כבדה. אכן, נסיונו הוא כי שורה של הודעות מעין אלו בפי ראשי מדינות ערביות חזרו וגשנו מדי שנה במשך שנים רבות... כי הגשמתן נדחתה־והלכה. עם זאת אין לבטל את קצב הפיתוח במצרים, המתרכז בכמה שטחי תעשייה הקרובים ביותר אל מעגל ההספקה הצבאית. ודאי שאין העניינים שם צועדים כליל על מקום אחד. מדברי עבד־אל־חכים אל־עאמר מן הראוי עוד לציין כי „25.000 גייסות מצרים הוחנו בחלק הדרומי של בסיס תעלת הסואץ, אשר כבר ניטל מידי הבריטים, וכי תהליך מסירת שאר הבסיס מתנהל באופן חלק ובדיק“.

חיפול ה־שיריים בציווד הצבאי הברוימי

באמצע אבגוסט נודע על מכירת „עודפי ציוד צבאי“ בריטי בשווי של חמישה מיליון לירות מצריות לממשלת מצרים. (בתוך זה — מכוניות, צמיגים, סוגי מכוניות וציוד שונים). לדברי העתונות המצרית קונים השלטונות המצריים את רוב החמרים המלחמתיים הראויים לשימוש; לפי ההסכם עם בריטניה, הובטחה לשלטונות המצריים זכות קדימה ל־קניית כל ה־„עודפים“ הנשארים באזור התעלה. עד ליולי 1955 הספיקו מסילות הברזל המצריות להעביר מאזור ה־תעלה 226 אלף טון של „עודפי צבא“.

הארגון הצופי

ידועות־עתונות אחדות מן הומן האחרון — יש בהן כדי ציון כל שהוא לאופיו ומגמותיו של ארגון הצופים במצרים.

על מצב בסחונה הפנימי של לבנון מעידות כנראה ברמקצת הידיעות על התמורות בחיל הגנדרמריה של מדינה זו. את החיל הזה, אשר נועד בראש וראשונה להתגברות על איסורים ומחומות בפנים המדינה (כידוע, אין מלאכתו בגבול עם ישראל מרובה כל כך), מתחילים לארגן בחלקו על בסיס של חימוש ומבנה חדשים. יונגה בו רכב שריון שהיה חמוש במקלעים — וכפי שטוענת העתונות, גם תותחים קלים. בקשר עם כך תונהג גם מידה רבה יותר של פיקוח צבאי, לפחות על האימון בחיל זה. לאחר ה' נסיונות האחרים בשדה זיכוי גידול החשיש במחוזות ירועים של הלבנון — נסיונות שכמעט והביאו להסתלקותו של מפקד צבא לבנון מתפקידו, או סילוקו ממנו, לרגלי ההתנגדות והמהומות שעוררו — הגיעו כנראה שלטונות לבנון למסקנה כי מוטב לקיים כוח זיכוי רב יותר בחוף חיל הגנדרמריה. הנתון לעת עתה למרות אורחית (מיניסטריון הפנים) מבלי שהיא צורך להזקק כל פעם לתמיכתו של הצבא, משתפרצנה מהומות פחות או יותר ניכרות. כן תפוחות לאותה מסרה גם רשת קשר האלחוט בחוף ה' גנדרמריה, כולל מכשירי אלחוט ברכבה שריון. לפי אותן ידיעות, צוידה הגנדרמריה גם במרגמות.

תקציב

בראשית אבגוסט נתפרסמו בעתונות לבנון הידיעות על כך כי תקציב 1956 יועמד על היקף של 150 מיליון לירות לבנוניות. חזיון מענין ניכר בהתפתחות התקציב — הוצ' אותהים של מיניסטריונים שונים הוקטנו ב'6 מיליון לירות לבנוניות, אך לעומת זאת הוגדל ב'6 מיליון לירות תקציב ההגנה הלאומית.

ערב-הסעודית

מסדר צבאי ומפגן צנחנים

באבגוסט ש.ו. נערך מפגן גדול של הצבא הסעודי, בשטח השמור לרשות הצבא והנמצא סמוך לדרך ג'דה-מכה. מתוך התיאורים הרשמיים הנמלצים אשר נתפרסמו, משתקפות עובדות מספר. במצעד השתתפו בתיספר צבאיים (לכוחות יבשה, ים ואוויר), בתיספר צבאיים יסודיים וטכניים, יחידות חיל-רגלים, משטרה צבאית, פלוגת משוריינים, יחידות חיל-תותחנים, חיל-קשר, הנדסה, תובלה, אספקה ורפואה. בין המסוסים נראו גם מטוסי-סילון. "מסמר" המפגן היתה צניחתה של פלוגת צנחנים. בחלק המסיים של המצעד עברו בסך שלוש "חטיבות סמליות" של "צבא האחים הלוחמים" (השבים שאורגנו בשעתו במסגרת מסדר ה"אחואן"), אשר לדברי מתאריהם מפגן "מוזה בימי שלום 30 אלף איש", וחזנה באזורים וצדים השונים שבמדינה. חיל זה, המהולך מעין "מיליציה קווקית" של מדינת בני-סעוד, מתחיל כנראה בשלב הנוכחי של התפתחותה החברתית-הפוליטית הפנימית. להופיע כמעין משענת לכסא השושלת, אשר יצאו מערערים עליה מבין החוגים ה"מתמשכלים" שבסעודיה (ובעיקר — כנראה — בחג'או ובאזורי-הנפט). כן צעדה, בסיום המצעד, יחידת שומרי-הראש של המלך עצמה, שהופיעה על רקע סממני הלבוש הערבי, כליהי הנגינה המורחיים המסורתיים, ו"כיוב"י.

(1) היינו — כ' 42 מיליון דולר.

בידוע, כי מזה כמה זמן מנסה עבר-הירדן להציג את ה"משמר הלאומי" שלה כמעין "צבא ערבי משותף" לכל מדינות-ערב — והיינו, כוח צבאי הנושא במשימה שהנה משותפת ונחוצה לכולן, והוכאי לקבל תמיכה חומרית מכולן. ואי שהדבר נובע גם מן הרצון להרחיב את מקור-היניקה של הכוחות המווינים הירדניים, אשר היקפם עולה בהרבה על יכולתה של מדינה קטנה, וגם על-מנת לה"און" במקצת את העובדה כי צבאה העיקרי של מדינת-הירדן, ה"לגיון הערבי", מקוים מבחינה חומרית על ידי בריטניה (הגם שאין ירדן בוחלת, חלילה, מללחץ על בריטניה גם להגדלת ההקצבה הבריטית ל"משמר הלאומי"). באמצע אבגוסט נודע כי ממשלת עיראק החליטה להקציב 100.000 דינר לתמיכה ב"משמר הלאומי". יצוין כי בשנה הקודמת היתה הקצבת עיראק לתכלית זו 150.000 דינר. אכן, עיראק — לא זו בלבד שתקציבה הרגיל גדול-הולך בהתמדה מ'6,5 מיליון דינר ב'1947 ועד לסכומים הקרובים ל'50 מיליון דינר, אלא שנוסף על-כך גם שמורים לה עשרות-מיליונים דינרים רבות בקופות-בנק בלונדון, פרי הכנסותיה השופעות ממפעלי הנפט, למענם לא טרחה ולא עמלה ממשלתה — סכום המתקרב כבר להיקף 2 תקציבים שנתיים של המדינה — ואין היא מוצאת לעת-עתה צרכים נאותים להשתמש בו. אין לומר כי בתרומה ל"משמר הלאומי" הירדני מתגלה מאמץ-מופרז בגילוי ה"אחואה" ההאש-מית".

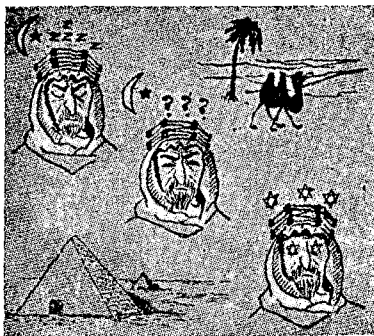
סוריה

תקציב המדינה

באמצע אבגוסט אשר על ידי בית הנבחרים הסורי, ערב הבחירות לנשיאות, תקציב כפול: תקציב-שנה כללי רגיל בן 260 מיליון לירה סורית — ותקציב "חומש" מיוחד, שהגיע עד כדי 659 מיליון לירות סוריות, והוא נועד לתכניות פיתוח שונות בשטחי תעשייה, חקלאות, שירותים ציבוריים ועוד. יצוין, כי מתוך התקציב המיוחד הוקצבו 23 מיליון לירות סוריות להקמת שדה תעופה במרג'אס-סולטאן (12 ק"מ מדמשק) אשר מבטיחים כי תהיה לו "רמה בינלאומית". 10 מיליון לירות סוריות הוצאו לשיקומם של שבטי בדווים נודדים (כנראה, במגמת העברתם לעיסוק חקלאי, חלקית לפחות; הדבר חל ללא ספק על "רצועת המעבר" שבין הארץ הנושבת לבין המדבר הסורי שממזרח לה, ויתכן אף על סביבת הנהר פרת). 200 מיליון לירות סוריות שמורות להנחת הקו של מסילת ברזל שנועדה לחבר את לדקיה, נמלה היחיד של מדינת סוריה, עם אזור קאמישלי שב"משולש" בו נפגשים גבולות סוריה (ה"ג'וריה"), שבין הפרת לחידקל, עיראק ותורכיה.

אספורט בצבא

בימים אלה נסתיים הקורס הראשון לקציני האספורט, ש' נערך בצבא הסורי — כנראה במקביל להבלטת שטח-פעילות זה ברוב צבאות העולם בשנים האחרונות — והוסמך מתווך חניכים ראשון. בטכס הסיום הודגמו ההישגים בענפי אספורט שונים. מספר קצינים סוריים ביקרו במכוני-אספורט צבאיים בארצות-חוץ. לדברי העתונות הסורית החלו המאמצים ה' מושקעים בשטח זה לתת אותותיהם בתוצאות שזכו להן הספורטאים הצבאיים בתחרויות שונות.

הפרט היוצא דופן בציור

(אשר עליו שאלנו בחוברת הקודמת) הוא הגמל הדו-דבשתי המופיע בצד הימני העליון של הציור, אשר איזור-חיותו הוא אסיה המרכזית.

שמות הפותרים :

יעקב ינאי
סגן/מ י. עמיאל
בנימין שורץ
קלנשטיין אליהו

י. שלומי,
סגן מ. מ. כהן
סגן נ. פישל
ז. אליאש

נוסף לפתרונות הנכונים הנ"ל נתקבלו תשובות רבות-דמיון, שאחרות מהן אנו מצטטים:

התמונה, לדעתי, מראה את השתלשלות המאורעות במזרח הקרוב בדור האחרון: אם נסמן את הפרצופים משמאל לימין — א', ב', ג' (פרצוף של ערבי), הרי א', שהוא הפרצוף המרוחק ביותר, (מבטא את העבר) ישן (Z — סמן של נחמה). ב' האמצעי (הווה) תוהה (באנגלית Puzzle). ג' הקרוב ביותר (העתיד) כבוש ע"י מגן דוד, כלומר: הציונות, ישראל.

*

הערבי העליון משמאל נראה כעוס וזועף. ה-Z יים מסמנים אולי מחשבות תזויות או סבך הרהורים מעיקים. אבל פניו עודן מביעות החלטיות. הדמות האמצעית נראית תוהה (האם למול האויב שלנגדה?) ואולי כבר גם מהססת. (— סימני שאלה מעליה). הפרצוף השלישי הנו כבר "גמור". הבעת פניו כשל אחד שהלמו על ראשו מהלומת פתע כבדה וטמטמוהו לחלוטין.

*

שימו לב: היהודים אחרי שדפקו את המצרים (סימן טקטי: פירמידה) עיניהם נשואות למדבר גובי (סימן טקטי: גמל בעל דבשותיים).

*

הצייר האמריקאי רואה את המלחמה בנגב כמלחמת בדואים בינם לבין עצמם (בדואים ישראלים ובדואים מצריים). ושם כעיטורים דמויות של שלשה לוחמים. השמאלי מצרי, הימני ישראלי והאמצעי הוא (הצייר) עצמו אינו יודע, ולכן צייר מעליו סימני שאלה.

*

ואולי פשוט תקע אותו צייר לתמונתו כל אותם העטורים והסמלים, הידועים לו בקשר לאותו נושא, וסדרם לפי טעמו? והרי לנו אוסף של: דקל וגמל במדבר, סהר וכוכב ומגן דוד, דמויות בדואים ופירמידות.

*

הצעת פתרון: קצה השמאלי העליון ישן בן המדבר בלילה, הוא מתעורר בתדהמה (במרכז הציור) ורואה "מגיני דוד" בעינים (על משקל "רואה כוכבים ביום").

